

2. Veľkonočná nedeľa (Nedeľa Božieho milosrdenstva)

Sk 5, 12-16

Ž 118, 2-4. 22-24. 25-27a

Zjv 1, 9-11a. 12-13. 17-19

Jn 20, 19-31

Táto nedeľa je druhou nedeľou Veľkonočnej oktávy a je tiež známa ako „Nedeľa Božieho milosrdenstva“. Téma Božieho milosrdenstva prestupuje všetky čítania.

V prvom čítaní vidíme vyliatie Božieho milosrdenstva cez ruky apoštolov, ktorí dostávajú dar Božej moci, aby liečili fyzické choroby a tých, ktorí sú sužovaní zlými duchmi.

Prvé čítanie | Sk 5, 12-16

Rukami apoštolov sa dialo množstvo znamení a divov medzi ľuďmi. Všetci svorne zotrvali v Šalamúnovom stĺporadí. Ale nik iný sa k nim neodvážil pripojiť, no ľud ich vebil a čím ďalej, tým viac pribúdalo veriacich Pánovi; veľké množstvo mužov a žien. Ešte aj na ulice vynášali chorých a kládli ich na postele a lôžka, aby aspoň Petrova tôňa padla na niektorého z nich, keď tade pôjde. Aj z miest okolo Jeruzalema sa zbieralo množstvo ľudu, prinášali chorých a trápených nečistými duchmi a všetci sa uzdravovali.

Ježišova láska k chorým a sužovaným nečistými duchmi bola evidentná počas jeho vlastnej pozemskej služby a pokračuje, keď jeho Duch pôsobí prostredníctvom apoštolov. Ježišovo milosrdenstvo k chorým sa naďalej prejavuje v živote Cirkvi až do súčasnosti.

V súčasnej spoločnosti sa vo veľkom zámerne zabúda, že koncept „nemocnice“ je vynálezom Katolíckej cirkvi, ktorý sa začal pri chorých ľuďoch zhromaždených do kostolov, aby sa tam o nich starali. Tradičné oblečenie zdravotných sestier – teraz do značnej miery nahradené lekárskymi odevmi – bolo v skutočnosti prispôbením ženského rehoľného habitu a v niektorých jazykoch (napr. nemčina) slovo pre „zdravotnú sestru“ dodnes prezrádza pôvod profesie v ženských rehoľných rádoch (Krankenschwester, čo znamená „sestra pre chorých“). Katolícka cirkev dodnes prostredníctvom svojich dcérskych spoločností prevádzkuje najväčší zdravotný systém na svete a stará sa o viac chorých ľudí ako ktorákoľvek iná inštitúcia na svete.

Okrem toho, napriek tomu, že súčasná vedecká obec popiera realitu duchovného sveta, Cirkev neochvejne zachováva pravdu o realite diabla a ponúka tým, ktorí sú postihnutí, duchovné uzdravenie prostredníctvom sviatostí (najmä krstu a spovede), a ak je to potrebné, aj konkrétnejšie formy služby (t. j. slávnostný exorcizmus). Kanonické právo vyžaduje, aby každá diecéza mala určeného exorcistu. Aj keď sa táto požiadavka v nedávnej minulosti nedodržovala, našťastie v mnohých diecézach sa obnovuje a novovymenovaní kňazi - exorcisti - majú okamžite množstvo práce. Cirkev je Telom Kristovým a v priebehu vekov aj naďalej zjavne a hmatateľne prejavuje Ježišovo milosrdenstvo voči ľudstvu.

Responzóriový žalm je veľmi dôležitý, Žalm 118, toda alebo „ďakovný“ žalm, ktorý má čestné miesto v najslávnostnejšej liturgii cirkevného roka (Veľkonočnej vigílii) a kľúčovú úlohu aj v tejto nedeľnej omši.

Responzóriový žalm | Ž 118, 2-4. 22-24. 25-27a

R.: Oslavujme Pána, lebo je dobrý, lebo jeho milosrdenstvo trvá naveky. alebo Aleluja

*Teraz nech hovorí Izrael, že Pán je dobrý, **

že jeho milosrdenstvo trvá naveky.

*Teraz nech hovorí dom Áronov: **

jeho milosrdenstvo trvá naveky.

*Teraz nech hovoria všetci bohabojní: **

jeho milosrdenstvo trvá naveky. R.

*Kameň, čo stavitelia zavrhlí, **

stal sa kameňom uholným.

*To sa stalo na pokyn Pána; **

vec v našich očiach obdivuhodná.

*Toto je deň, ktorý učinil Pán, **

plesajme a radujme sa z neho. R.

*Pane, spas ma; **

Pane, daj mi úspech.

Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom. †

*Požehnávame vás z domu Pánovho. **

Boh, Pán, je naším svetlom. R.

Je dôležité vedieť, že Žalm 118 je záverom súboru žalmov (Ž 113 – 118) známych v židovskej tradícii ako „Hallel“ („Chvála“), ktorý sa recitoval (a recituje) počas veľkonočnej liturgie a počas iných sviatkov (napr. Turíce). Keď sa v evanjeliách hovorí o Ježišovi a apoštoloch, ktorí počas Poslednej večere „spievajú chválospev“ (Mt 26, 30; Mk 14, 26), je pravdepodobné, že sa jedná o spev Hallelu, ktorý sa končil žalmom 118.

Je mimoriadne pozoruhodné, keď si pozorne prečítame celý Žalm 118, pamätajúc na to, že Ježišove vlastné pery ho recitovali predtým, ako opustil večeradlo, aby išiel do Getsemanskej záhrady a začal svoje umučenie. Niektoré riadky sú obzvlášť pôsobivé:

Ja nezemriem, budem žiť

a vyrozprávam skutky Pánove.

Prísne ma Pán potrestal,

no nevydal ma smrti napospas.

Otvorte mi brány spravodlivosti,

vojdem nimi a poďakujem sa Pánovi.

Toto je brána Pánova;

len spravodliví ňou vchádzajú.

Ďakujem ti, že si ma vyslyšal

a že si ma zachránil.

Kameň, čo stavitelia zavrhlí,

stal sa kameňom uholným.

To sa stalo na pokyn Pána;

vec v našich očiach obdivuhodná (v. 17–23).

Ako som už spomenul, väčšina žalmov 113 – 118 sú žalmy toda alebo „vdakyvzdania“, čo je žáner žalmu, ktorý vzdáva vďaku Bohu za konkrétny čin oslobodenia. Žalmy toda sa recitovali v chráme ako súčasť obradu toda alebo obety vdakyvzdania, konkrétneho druhu obety, ktorej pravidlá sú podrobne opísané v Levitikus 7, 11–14.

Veľkonočný baránok bol považovaný za osobitný druh obety toda, ktorá vzdávala vďaku Bohu za čin vyslobodenia, ktorý nazývame Exodus. Pre kresťanov je Eucharistia (v gréčtine „vdakyvzdanie“) našou novou

Paschou, vzdávajúcou vďaku Bohu za nový exodus, akt vyslobodenia, ktorý vykonal Ježiš vo svojom utrpení, smrti a zmŕtvychvstaní, ktorým nás oslobodzuje od hriechu a vedie nás k večnému životu. Preto je nanajvýš vhodné, aby sme vo veľkonočných liturgiách stále prednášali tento veľký, vrcholný žalm toda, Žalm 118!

(Anglický) preklad nevystihuje význam hebrejského slova a pojmu hesed. Toto slovo, ktoré sa najlepšie prekladá ako „zmluvná vernosť“, sa v našich prekladoch prekladá ako „láska“ (napr. „jeho láska je večná“) a „milosrdenstvo“ (ako v „jeho milosrdenstvo trvá naveky“). Ale význam tohto termínu je konkrétnejší ako ktorýkoľvek z týchto prekladov. V tomto žalme vzdávame vďaky za Božiu vernosť jeho zmluvným prísľubom, konkrétne vyjadrenú tým, že nám poslal Ježiša, aby splnil všetky záväzky, ktoré Boh dal v priebehu dejín svojmu ľudu, najmä Abrahámovi a Dávidovi.

Je pravda, že Boh je láska, ale „láska“, ktorou Boh je, nie je len nejaký druh lásky. Nie je to zamilovanosť, obyčajná náklonnosť alebo dobrosrdečné želanie nášho blaha. Je to láska záväzku, láska charakteristická pre zmluvný vzťah. Tú je nesmierne dôležité osvojiť si v kultúre, kde je myšlienka zmluvného záväzku (t. j. manželstva) zavrhaná a odmietaná v prospech lásky bez akýchkoľvek „záväzkov“, teda bez čohokoľvek, čo by ma mohlo obťažovať. Táto „láska“ bez záväzku, ktorá je dnes taká populárna, je iba napodobenina, pseudoláska. „Láska“ a „milosrdenstvo“ Boha (hesed JHVH) sa dokazuje v jeho záväzku voči nám, dokonca až po „nepríjemnosť“ vtelenia a kríža.

Druhé čítanie | Zjv 1, 9–11a. 12–13. 17–19

Ja, Ján, váš brat a spoločník v súžení, v kráľovstve i vo vytrvalosti v Ježišovi, bol som pre Božie slovo a Ježišovo svedectvo na ostrove, ktorý sa volá Patmos. V Pánov deň som bol vo vytržení a počul som za sebou hlas mohutný ako zvuk poľnice hovoriť: „Čo vidíš, napíš do knihy a pošli siedmim cirkvám.“

Obrátil som sa, aby som pozoroval hlas, čo so mnou hovoril.

A keď som sa obrátil, videl som sedem zlatých svietnikov a uprostred svietnikov kohosi, ako Syna človeka, oblečeného do dlhého rúcha a cez prsia prepásaného zlatým pásom. Keď som ho uvidel, padol som mu k nohám ako mŕtvy. On položil na mňa svoju pravicu a povedal: „Neboj sa! Ja som Prvý a Posledný a Živý. Bol som mŕtvy, a hľa, žijem na veky vekov a mám kľúče od smrti a podsvetia. Napíš teda, čo si videl: čo je a čo sa má stať potom.“

Vo všetkých liturgických rokoch Cirkve číta v prvom čítaní na veľkonočné obdobie takmer súvisle zo Skutkov apoštolov a v roku C máme druhé čítanie skoro stále z Knihy Zjavenia sv. apoštola Jába.

Knihá Zjavenia nám ukazuje víziu neba a víziu budúcnosti ľudských dejín, keď sa nakoniec stretne ľudská história a nebeská realita. Na konci Knihy Zjavenia Božie milosrdenstvo dosahuje svoj konečný triumf, keď tí, ktorí prijali Božie milosrdenstvo, začnú s ním navždy žiť v realite opísanej obrazom nebeského Jeruzalema (Zjv 21–22).

V úvodnej vízii Zjavenia pri tejto nedelnej sv. omši Ján, ktorého tradícia stotožňuje s apoštolom Jánom, vidí Ježiša v sláve jeho vzkriesenia v nebeskom chráme. Zlaté svietniky sú obrazom zo svätyne jeruzalemského chrámu; podobne Ježiš je oblečený ako kňaz, zdobený rúchom po členky a vlečkou, ktoré charakterizovali odev vysokopostavených kňazov, ktorí slúžili v chráme. Kňazská úloha v Starom zákone spočívala predovšetkým v udeľovaní Božieho milosrdenstva. Kňaz priniesol obeť za veriacich, aby im mohli byť odpustené hriechy (Lv 4, 20 a na rôznych iných miestach v Knihe Levitikus); boli tiež splnomocnení požehnávať ľudí Božím menom (Nm 6, 22–27). Ján teda začína svoju apokalyptickú víziu neba a ľudskej budúcnosti pohľadom na Ježiša, veľkého Veľkňaza, toho, ktorého nám Boh dal, aby prinášal Božie milosrdenstvo.

Evanjelium | Jn 20, 19–31

Večer v ten istý prvý deň v týždni, keď boli učeníci zo strachu pred Židmi zhromaždení za zatvorenými dverami, prišiel Ježiš, stal si doprostred a povedal im: „Pokoj vám!“ Ako to povedal, ukázal im ruky a bok. Učeníci sa zaradovali, keď videli Pána.

A znova im povedal: „Pokoj vám! Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás.“ Keď to povedal, dýchol na nich a hovoril im: „Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané.“ Tomáš, jeden z Dvanástich, nazývaný Didymus, nebol s nimi, keď prišiel Ježiš. Ostatní učeníci mu hovorili: „Videli sme Pána.“

Ale on im povedal: „Ak nevidím na jeho rukách stopy po klincoch a nevložím svoj prst do rán po klincoch a nevložím svoju ruku do jeho boku, neuverím.“

O osem dní boli jeho učeníci zasa vnútri a Tomáš bol s nimi. Prišiel Ježiš, hoci dvere boli zatvorené, stal si doprostred a povedal: „Pokoj vám!“

Potom povedal Tomášovi: „Vlož sem prst a pozri moje ruky! Vystri ruku a vlož ju do môjho boku! A nebuď neveriaci, ale veriaci!“

Tomáš mu odpovedal: „Pán môj a Boh môj!“

Ježiš mu povedal: „Uveril si, pretože si ma videl. Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili.“

Ježiš urobil pred očami svojich učeníkov ešte mnoho iných znamení, ktoré nie sú zapísané v tejto knihe. Ale toto je napísané, aby ste verili, že Ježiš je Mesiáš, Boží Syn, a aby ste vierou mali život v jeho mene.

Božie milosrdenstvo sa v tomto úryvku prejavuje mnohými spôsobmi.

Najprv si všimnime, že toto je prvýkrát, čo sa Ježiš po svojom zmŕtvychvstaní stretáva s učeníkmi ako skupinou. Keď naposledy videl týchto jedenástich mužov, hľadel im v tme na chrbát, pretože všetci od neho radšej utekali, než aby ho sprevádzali jeho utrpením a smrťou (Mt 26, 56). Ježiš to však nespomína. Nehovorí: „Hej, chlapi! Asi ste si nemysleli, že ma ešte uvidíte! Vďaka, že ste pri mne stáli v hodine núdze.“ Namiesto toho prehliada ich pochmúrnu neveru a Ježišove slová sú prosté: „Pokoj vám“.

Ježiš pokračuje tam, kde prestal pri Poslednej večeri (Ján 13–17), akoby sa nič nestalo, a dokončuje poverenie apoštolov, ktoré vtedy začal: Dýchol na nich a povedal im: „Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené, komu ich zadržíte, budú zadržané.“

Keď im preukázal milosrdenstvo, ustanovil ich za vykonávateľov Božieho milosrdenstva, čím ich zmocňuje odpúšťať hriechy. Odpustenie hriechov bola úloha kňazov v Starom zákone; Ježiš teda poveruje apoštolov kňazskou úlohou v Novej zmluve. Cirkve vždy vedela, že právomoc odpúšťať hriechy bola odovzdaná nástupcom apoštolov, pretože táto služba je potrebná stále, pre každú generáciu Božieho ľudu. Takže v týchto veršoch vidíme zárodok a základnú povahu sviatostí, ktoré teraz nazývame „sviatosť kňazstva“ a „sviatosť zmierenia“.

Tomáš nie je prítomný a popiera správy, ktoré mu dali jeho „spoluapoštoli“. Ježiš kvôli Tomášovi „ide druhú míľu“. Nenecháva ho v nevere, ale venuje mu špeciálne zjavenie. A keď sa Tomášovi zjaví, nekára pochybujúceho apoštola za nedostatok viery, ale blahosklonne mu dovolí ohmatať svoje rany a utíšiť akékoľvek pochybnosti. Ježiš takto jedná s mnohými z nás a dáva nám ďalšie znamenia svojej prítomnosti, aby nás povzbudil, hoci naša viera mala byť dosť silná, aby sme sa zaobišli bez takejto útechy. Ježišove posledné slová v tomto úryvku vyjadrujú požehnanie pre tých z nás, ktorí počúvajú toto ohlasované evanjelium s veriacim srdcom: „Blahoslavení tí, ktorí nevideli a uverili.“

Áno, sme skutočne požehnaní, pretože naša viera nám umožňuje spoznať a zakúsiť Božie milosrdenstvo.